د حج مناسک (ترتیب)

کله چي د حج شپې او ورځي را نژدې سي او خلک حج ته د تلو تصمیم نیسي نو ډېر ځله زما څخه زده کوونکي دا پوښتني کوي: "خلک چي حج ته ځي نو هلته کوم کوم کارونه کوي او کومو کومو ځایو ته ځي"؟ د دې د پاره چي ګرانو زده کونکو او پوښتني کوونکو ته مي جواب ویلئ وي نو مي پدې هکله د دیني عالمانو د کتابو څخه معلومات تر لاسه کړه او اوس یې دلته په لنډ ډول لیکم خدای دي و کړي چي د دوی د قناعت وړ و ګرزي .

حج د مسلمانی دپنځو بناوو څخه یوه بنا ده او درې ډوله دئ چي د دې لیکني په پای کي به یې ولولئ.
کله چي څوک تصمیم و نیسي چي حج ته ولاړ سي نو د دغه لاندي نومونو سره به مخامخ سي لکه :

تلبیه
احرام
میقات
محرم
طواف
عمره
د قدوم طواف
منی (منا)
عرفات
مزدلفه
شیطانان
فرضي طواف
مدینه منوره
د رخصتئ طواف او داسي نور.

تلبیه :

لبیک اللهم لبیک_ لبیک لا شریک لک لبیک _ان الحمد والنیعمته لک والملک_لا شریک لک .

احرام :

د نارینه احرام تقریبا پنځه متره سپین ټکر دئ چي پر دوو مساوي برخو وېشل سوئ دئ. نیمی یې د لونګ په ډول پر بدن را تاویږي پدې ډول چي (نو) په پټ سي او هغه نوره پاتي برخه د اوږو دپاسه پر بدن را تاویږي او دواړي اوږې، ځګر او د بدن لوړه خوا په پټیږي. دښځي احرام سپین کالي او د سر سپین د سمال دئ چي وېښتان یې په پټ وي او بیا نو سپین پوړنی پر سر کوي. کله چي حاجي صاحب حج ته ځي نو د حج په هکله معلومات پیدا کړي.

کله چي احرام تړي نو اول د احرام نیت کوي او بیا دوه رکعته سنت د احرام کوي . د احرام تر تړلو نه مخ کي غسل کوي ځکه چي دا یو سنت کار دئ. که د غسل کولو امکان نه وو نو بیا اودس تازه کوي او که اوبه نه وې نو بې اودسه د احرام نیت تړي او هغه د احرام دوه رکعته سنت هم نه کوي. د احرام د سنتو نیت یې داسي دئ:

(الهي اراده لرم چي ادا کړم دوه رکعته سنت د احرام خاص خدای تعالی لره مخ مي دئ پر لور د کعبې شریفي الله اکبر) چي سلام یې وګرزاوه بیا نو نیت تړي یا د عمرې او یا حج. دا دوه نیتونه داسي تړي .

الف ـ د عمرې نیت : الهي اراده لرم د عمرې او احرام مي تړلئ دئ په عمره سره چي سنت ده. بیا نو درې واره تلبیه وایي.

ب ـ د حج نیت: الهي اراده لرم د فرضي حج د اسلام او احرام مي تړلئ دئ په فرضي حج سره د اسلام ، خدایه راته اسانه او راڅخه قبول یې کړې. بیا درې واره تلبیه وایي.

میقات :

هغه سرحد دئ چي حاجي صاحب تر هغه ځای بې احرامه نه تېرېږي. دغه سرحدونه د مکې شریفي په شا وخوا کي په مختلفو ځایو کي دي. کله چي حاجي صاحب د کوپنهاګن یا کوم بل اروپایي هیواد څخه حرکت وکئ نو میقات په سره بحیره کي دئ. یعني احرام په قاهره یا ایستانبول یا کوم بل داسي ځای کي وهي چي تر سرې بحیري بې احرامه ور تېر نه سي. ښه دا وي چي د طیارو په میدان کي یې لا احرام وهلئ وي. په سعودي کي یې بیا د مکې شریفي په شاوخوا کي په مختلفو ځایو کي څلي جوړ کړي دي کله چي سړی د مکې شریفي د ښار څخه وزي او تر هغه څلي تېر سي نو بیا چي مکې شریفي ته راځي احرام یې باید تړلئ وي او عمره کوي.

که غواړي چي نفلي عمرې وکړي نود مکې شريفي تر حرم چي راووزي د سړک پر غاړه موټران ولاړ دي نارې وهي ميقات، ميقات، ميقات. دغه موټر يې په دوه، درې رياله د ميقات مسجد ته بيايي هلته احرام وهي ، د احرام دوه رکعته سنت کوي اوبيرته په هغه موټرانو کي حرم شريف ته ځي او عمره کوي. هر څومره عمرې چي غواړي، د ځان او بل چا د پاره يې کولای سي.

طواف :

د کعبې شريفي پر شاوخوا باندي اوه شوطه يا دورې راګرزي که په احرام کي وي او که په کالو کي. طواف دکعبې شريفي دخوني د هغي توري ليکي څخه شروع کيږي چي د حجراسود دکونجه څخه پر مځکه کش سوې ده په داسي ډول چي مخ او ځګر يې پر حجر اسود برابر وي. بيا نو داسي وايي (بسم الله الله اکبر ولله الحمد) اويو وار لاسونه پورته کوي. هېر وي يې نه چي تر دغه د مخه يې د طواف تعين کړئ وي چي نفلي، دعمرې واجب، دحج فرضي، د قدوم سنت او يا د بل دپاره طواف دئ. که يې احرام تړلئ وو نو په لومړيو درو شوطه کي اوږې ښوروي اوپه اوه سره شوطه کي اوږه لڅوي او تر طواف وروسته بيرته اوږه پټه کړي او که يې طواف په کالو کي کاوه نو اوږې نه ښوروې او دطواف دوه رکعته واجب لمونځ کوي.

پاملرنه:

که يې طواف د سپېدو او لمر ختو تر منځ وکړ نو واجب يې تر لمر ختو وروسته کوي. او که يې د مازديګر او ماښام دلمانځه تر منځ طواف وکړ واجب يې دماښام د فرضو اوسنتو تر منځ کوي. ځکه په دغو دوو وختو کي نور لمونځونه نه کيږي او په نورو ټولو وختو کي واجب تر طواف وروسته کوي.

عمره :

عمره عبارت ده:

- پر کعبه شريفه باندي اوه واره طواف کوي پداسي حال کي چي احرام يې وهلئ وي او اوږه يې په اوه سره شوطه (دوره) کي لڅه وي او په لومړيو درو شوطو کي رمل (اوږې ښورول) کوي يعني اوږې ښوروي.
- تر طواف وروسته د طواف دوه رکعته واجب لمونځ ادا کوي.
- د صفا اومروا تر منځ اوه (٧) واره ځي او راځي پداسي حال کي چي احرام يې تړلئ وي.
- کله چي يې طواف ، د طواف واجب لمونځ او صفا او مروا و کړه نو نارينه د سر وېښتان خريي، ښځي هم د سر دوېښتانو د څلرمي برخي د وېښتانو د سرو څوکي د ګوتي د يوه بند په اندازه غچي کوي.

عمره په احرام کي کيږي پداسي حال کي چي لومړی يې د احرام نيت کړئ وي ، د احرام دوه رکعته سنت لمونځ يې کړئ وي او بيا يې د عمرې نيت تړلئ وي. تر دې وروسته نو لومړی فکر کوي چي عمره يې بې اودسه نه وي کړې. که يې ور پياد سوه چي عمره يې بې اودسه کړې وه، که يې سر نه ووخريلئ نو ورځي بيرته اودس

تازه کوي او د سره عمره کوي او بيا سر خريي. او که يې عمره بې اودسه کړې وه او سر يې خريلئ وو نو بيا پسه حلالوي.

د قدوم طواف :

د لوی اختر د مياشتي په اومه ورځ که ممکنه وه غسل کوي او په کوټه کي احرام وهي حرم شريف ته راځي او هلته د حج داحرام نيت تړي او دوه رکعته سنت د احرام کوي او بيا د فرضي حج نيت تړي لکه لوړ چي مو و لوستل. بيا درې واره تلبيه وايي او اوه شوطه طواف دطواف قدوم په نامه کوي. که يې غوښته چي صفا او مروا د حج هم وکي کوي يې چي پدې نو بيا د فرضي طواف په وخت کي د صفا او مروا څخه خلاص وي. که ډېر زحمت وو نو متمتع حاجي ته طواف د قدوم ور معاف دئ مگر بيا به دفرضي طواف سره صفا او مروا کوي چي هغه بيا د اختر په اوله يا دوهمه او يا دريمه ورځ کيږي، مگر ښه وخت يې د اختر اوله ورځ ده.

منی (منا) شريفه:

منی شريفه يو لوی دښت دئ چي هلته د معلم دخوا خيمې وهلي سوي دي. د لوی اختر د مياشتي په اتمه ورځ تر لمر ختو وروسته د معلم په موټرانو کي منی شريفي ته روانيږي او هلته د اختر تر دريمي ورځي پوري پاته کيږي (د منی شپې او ورځي سنت دي). داختر د شپې (د اختر د مياشتي نهمه) ورځ په عرفات کي تېروي او د ماښام لمونځ د عرفات او مزدلفې تر منځ قضا کوي او شپه په مزدلفه کي چي يو بل دښت دئ تېروي. هلته په مزدلفه کي ٤٩ دانې کوچنۍ ډبري ټولوي. دډبرو دساتلو دپاره د اوبو د خالي بوتل څخه استفاده کوي. پدغو ډبرو بيا شيطانان ولي.

عرفات:

عرفات چي دحج د مراسمو زړه دئ، دلوی اختر د مياشتي په نهمه ورځ حاجي صاحب هلته حاضريږي که څه هم يوه دقيقه وي. د عرفات وخت ١٨ ساعته دئ يعني د نهم د ورځي تر لمر ختو وروسته بيا د سبا سهار تر سپېدو پوري. مگر د نهم د ورځي تر زوال د مخه د عرفات مځکي ته داخليده سنت کار دئ. نو که دغه سنت ور څخه خطا سوه حج يې نه په خرابيږي مگر دا چي دونه ډېر زحمت يې کښلئ دئ او دومره ډيري پيسې يې خرڅي کړي دي نو کوښښ کوي چي حتی هغه مستحب کارونه لا ور څخه خطا نه سي.

که څوک د عرفات په ورځ ناروغه او حتی بې سده وي او پخپله نه سي کولای چي په عرفات کي حاضر سي نو ملگري دي يې دا مرسته ور سره وکړي او په يو ډول دډولو دي يې عرفات ته يوسي چي حج يې قبول سي که حاضر نه سو نو دغه کال حج ور څخه خطا سو بيا به بل کال حج ته ځي.

د مازديگر تر لمانځه وروسته يې معلم په خپلو موټرانو کي د مزدلفې شريفي خوا ته بيايي په دغه سفر کي د ماښام لمونځ پر لاري قضا کوي.

یادونه: په لوړو جملو کي د معلم نوم راغلئ دئ. معلم هلته چا ته لار ښوونه نه کوي بلکي هغه د حج د سفر ترتیب کوونکئ دئ نه رهنما.

مزدلفه شریفه:

مزدلفه شریفه د عرفات په څنګ کي یو بل دښت دئ. معلم یې په موټر کي ماښام ته هلته رسوي. کله چي مزدلفې شریفي ته را ورسیږي نو هلته لومړی هغه درې رکعته فرض د ماښام چي پرې ایښي یې وه په دا حاضر وخت د ماخوستن کوي، بیا څلور رکعته فرض د ماخوستن کوي، بیا هغه دوه رکعته سنت د ماښام په دا حاضر وخت دماخوستن کوي او بیا سنت او وتر دماخوستن کوي. نور نو دعاوي کوي.

شیطانان:

شیطانان چي په عربي ورته جمرات وایي درې دي. اول لوی شیطان دئ، بیا میانځوی او بیا کوچنی شیطان دئ.

د اختر د ورځي په سهارچي د لسم ورځ ده بیرته د مزدلفې څخه منی ته د معلم په موټرانو کي ځي. هلته هغه لوی شیطان په ۷ ډبرو ولي او پر هره ډبره داسي وایي (د پاره د رضا د الله او د ترټلو د شیطان بسم الله الله اکبر). ددې شیطان د ویشتلو دپاره ۲۳ ساعته وخت لري. او بیا پسه حلالوي اوسر خریې او بیا نو احرام خلاصوي او پاک کالي اغوندي او د فرضي طواف د کولو په لټه کي کیږي. دغه ترتیب نه خطا کوي یعني اول شیطان ویشتل، بیاپسه حلالول اوبیا سر خریل.

په دوهمه او دریمه ورځ درې سره شیطانان اول لوی، بیا میانځوی او بیا کوچنی شیطان هر یو په اوو، اوو ډبرو ولي.

فرضي طواف:

کله چي یې د اختر په اوله ورځ لوی شیطان وویشتئ پسه یې حلال کئ سر یې و خرایه او احرام یې خلاص کئ نو د فرضي طواف په فکر کي کیږي. ښه یې دا ده چي د اختر په اوله ورځ یې وکي مګر د اختر په درو سره ورځو کي صحیح دئ. که یې د قدوم طواف دمخه کړئ وو نو اوس په کالو کي د فرضي طواف په نامه وکړئ اوکه یې د قدوم طواف پخوا نه وو کړئ نو اوس به یې کوي او صفا او مروا هم ورسره کوي. دانو تقریبا عمره سوه. یوازنی فرق چي یې د عمرې څخه کیږي هغه دا دئ چي دا بې احرامه کیږي.

د رخصتۍ طواف:

د رخصتۍ طواف واجب دئ. ددې طواف وخت تر فرصي طواف وروسته بیا د مکې شریفي څخه د حاجي صاحب د وتلو تر ورځي پوري دئ. کولای سي چي دستي یې تر فرضي طواف وروسته وکي د دوی په قدرت پوري اړه لري. کولای سي چي بل وخت یې وکي. که یې دغه طواف ونه کئ نو بیا پسه ور باندي اوړي. طواف د رخصتۍ اوه شوطه طواف دئ او په کالو کي کیږي.

حج درې ډوله دئ :

۱ـ قران حج
۲ـ تمتع حج
۳ـ مفرد حج

قران حج :

هغه حج ته وايي چي حاجي صاحب د احرام د تړلو په وخت کي نيت د عمرې او حج دواړو يو ځای کوي چي دا حج تر ټولو ډېر ثواب لري. د قران حج د پاره چي چا احرام و تاړه تر هغو يې نه خلاصوي تر څو د حج ټوله مراسم خلاص نه سي. د دې معنی داده چي د اختر په ورځ تر هغو چي لوی شيطان يې نه وي ويشتلئ ، پسه يې نه وي حلال کړئ ، سر يې نه وي خريلئ احرام نه خلاصوي. دغه حاجي که د حج واجب پرېښودل دوه پسونه حلالوي .

تمتع حج :

هغه حج ته وايي چي حاجي صاحب د احرام د تړلو په وخت کي نيت د عمرې تړي. کله چي مکې شريفي ته را و رسېدئ عمره کوي ، سر خريي او احرام خلاصوي. بيا نو کله چي د عرفات وخت را و رسېدئ بيا احرام تړي او يا کله چي نوري عمرې کوي. دغه حاجي که د حج واجب پرېږدي يو پسه به حلالوي.

مفرد حج :

هغه حج دئ چي حاجي صاحب احرام د حج په نيت تړي. کله چي حرم شريف ته راغئ طواف په نيت د قدوم د طواف کوي چي دا کار سنت دئ. که يې صفا او مروا (سعيه) کول ، د غه صفا او مروا د حج د صفا او مروا په نامه کوي او سر نه خريي او دغه حاجي تر اختره احرام نه خلاصوي کله چي يې لوی شيطان وويشتئ سر خريي او دغه حاجي د شکريې پسه نه حلالوي. که يې حلالاوه نو دا کار مستحب دئ. که يې دغه سعيه اوس و نه کړه نو بيا يې د اختر په ورځو کي د فرضي طواف سره يو ځای کوي. که يې طواف په کالو کي کاوه نو سعيه هم په کالو کي کوي. دغه حاجي که د حج واجب پرېښودل نو يو پسه حلالوي.

د بل چا د پاره حج کول :

ځيني خلک د بل چا د پاره حج کوي . څوک چي د بل د پاره حج کوي ښه حج يې مفرد حج دئ.
د بل د پاره حج دوه ډوله کيږي. يو ډول يې دادئ چي د خپلو پيسو څخه حج کوي او بل ډول يې دادئ چي د بل چا څخه يې پيسې اخيستي وي.
دمخه مو وويل چي د بل د پاره حج ښه يې مفرد حج دئ خو دوهم ډول يې قران حج دئ مګر تمتع حج يې صحت نه لري.

تمتع حج هغه وخت صحت لري چي د بل چا د پاره د خپلو پيسو څخه حج کوي. او که يې د بل څخه پيسې اخيستي وې نو تمتع حج نه دئ صحيح.

مدينه منوره:

دا په سعودي عربستان کي يو ښار دئ کوم چي د حضرت محمد (ص) زيارت هلته دئ. دا زيارت په يوه لوی او ښکلي مسجد کي پروت دئ چي د حرم شريف په نامه يې بولي.

حاجي صاحبان د حج تر مراسمو د مخه يا وروسته دې ښار ته راځي او اته ورځي تېروي او په دغه حرم شريف کي ٤٠ لمونځونه کوي.

دغه لنډ معلومات د حاجي ملا عبدالغني اخوند د کتابه څخه را ټول سوئ دئ.

عبدالعلي رسول زاده
alirasulzada@hotmail.com